

Banská Bystrica
Etnologické rozpravy 2/2015
Ročník XXII, 2015, č. 2

Vydáva

- © Národopisná spoločnosť Slovenska
- © Katedra sociálnych štúdií a etnológie FF UMB v Banskej Bystrici
- © Ústav etnológie SAV v Bratislave

Vychádza dvakrát ročne.

Redakčné uzávierky Etnologických rozpráv: 31. marec a 30. júl.

Šéfredaktorky:	Alexandra Bitušíková, Jolana Darulová
Redakčná rada:	Zuzana Beňušková, Daniel Drápala, Mária Halmová, Hana Hlôšková, Katarína Košťalová, Zdena Krišková, Ladislav Lenovský, Katarína Nováková, Blanka Soukupová
Editorka:	Zdena Krišková
Redaktori:	Ivan Souček, Dagmara Bacová

Adresa redakcie: Katedra sociálnych štúdií a etnológie,
Filozofická fakulta UMB v Banskej Bystrici
Cesta na amfiteáter 1
974 01 Banská Bystrica

Vedecký recenzovaný časopis.

Kontinuálne nadväzuje na časopis Národopisné informácie (1967 – 1993).

Je evidovaný v medzinárodnej databáze ERIH.

Vydanie tohto čísla bolo spolufinancované z prostriedkov Národného osvetového centra pri MK SR.

Náklad: 200 kusov
Počet strán: 153
Tlač: ŠEVT Bratislava
Registračné č. MK SR: 924/94
ISSN 1335-5074

etnol☀gické

ROZPRÁVY

ročník XXII | 2015 | číslo 2

Editoriál

* s. 7

Štúdie

Miroslav Válka: Podíl Národopisné výstavy československé 1895 na formování scénického folklorismu

* s. 9

Ivan Murin: Indikujúce zmeny v obsahoch lokálnej kolektívnej pamäte

* s. 22

Teresa Smolińska: Kontrowersje wokół folkloru, folklorizmu jako niematerialnego dziedzictwa kulturowego

* s. 31

Juraj Hamar, Ľubica Volánská: Dohovor o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva (2003) a video-dokumentácia ako sprievodný materiál k zoznamom nehmotného kultúrneho dedičstva

* s. 44

Ivan Matúš: Folklór a folklorizmus (obraz folklórneho hnutia v 21. storočí)

* s. 57

Martina Takácsová: Etnologická sonda do choreografickej tvorby a umeleckého smerovania významných choreografov amatérskeho folklórneho hnutia na Slovensku v druhej polovici 20. storočia

* s. 73

Materiály

Janina Hajduk-Nijakowska: Folklorizm atrakcji. Wykorzystanie folklorizmu w animacji kulturalnej w Polsce

* s. 85

Helena Beránková: „Moravský skandál.“ Nové (?) cesty a cíle výtvarného folklorizmu

* s. 101

Agáta Krausová: Celostátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou ŠAFFOVA OSTROHA a jej vplyv v rámci folklórneho hnutia v súčasnosti.

* s. 110

Katarína Babčáková: K dramaturgickej koncepcii Folklórneho festivalu Východná a jej napĺňaniu v rokoch 2011 – 2013

* s. 124

Recenzie

Ivan Souček: Slovenský národopis 1953-2002. Bibliografia

* s. 138

Zuzana Profantová: Biografická metoda a metoda orální historie. Na příkladu výzkumu každodenního života v socialismu

* s. 141

Správy

Michal Uhrin: K príprave Etického kódexu Národopisnej spoločnosti Slovenska

* s. 144

Kamila K. Beňová: „Slovenské doktorandské fórum 2015. Podmienky a motivácie budúcnosti vedy na Slovensku“

* s. 146

Dominika Sabová: Študentská vedecká a odborná činnosť 2015 na katedre Etnológie a muzeológie FiF UK

* s. 152

Slovenský národopis 1953-2002. Bibliografia **Slovak Ethnology 1953 – 2002. Bibliography.** **(Juraj Zajonc, Mariana Mészárosová, Ingrid Kostovská)**

Ivan Souček

ZAJONC, J., MÉSZÁROSOVÁ, M., KOSTOVSKÁ, I. (2013). Slovenský národopis 1953 – 2002. Bibliografia. Bratislava: Ústav etnológie SAV.

Polstoročie vo vydávaní vedeckého časopisu je dostatočne dlhým obdobím na rekapituláciu jeho existencie. Platí to aj v prípade periodika Slovenský národopis, ktorý počas svojho vydávania zastrešoval príspevky autorov z rôznych oblastí vedeckého výskumu, predovšetkým však národopisu, etnológie, kultúrnej a sociálnej antropológie. Prvotný podnet na vytvorenie ucelenej bibliografickej publikácie, mapujúcej históriu tohto časopisu, vznikol v roku 2002 na základe iniciatívy Hany Hlôškovej, vedeckej redaktorky Slovenského národopisu. Počas prvej etapy realizácie boli do prípravy zapojení aj študenti prvého ročníka z Katedry etnológie a kultúrnej antropológie na UK v Bratislave, ktorí mali v rámci svojich študijných povinností za úlohu prepis údajov bibliografického záznamu do digitálnej podoby. V priebehu nadchádzajúcich rokov sa do realizácie zapojili aj ďalší vedeckí a odborní pracovníci Ústavu etnológie SAV. Menovite išlo o Juraja Zajonca, ktorý navrhol formu bibliografických záznamov, Gabrielu Kiliánovú, vďaka ktorej bolo možné zrealizovať financovanie publikácie, Marianu Mészárosovú, ktorá sa postarala o záverečné prepisy záznamov a Vladimíra Potančoka a Ingrid Kostovskú, ktorí upravili bibliografiu do finálnej podoby.

Autori publikácie sa po formálnej stránke do veľkej miery inšpirovali podobnou prácou, mapujúcou históriu časopisu Český lid. Aj vďaka tejto inšpirácii sa podarilo autorom bibliografie vydať reprezentatívnu publikáciu, prinášajúcu ucelený pohľad do histórie nášho najstaršieho etnologického

časopisu. Bibliografia je rozdelená prehľadným spôsobom do niekoľkých samostatných kapitol, ktoré umožňujú plynulé a pohodlné vyhľadávanie požadovaných údajov. Hlavnú časť knihy predstavuje bibliografický súpis časopisu Slovenský národopis v rokoch 1953 až 2002, v ktorom sú údaje zatriedené podľa mien autorov a autoriek. Kvôli lepšej orientácii vytvorili editori publikácie popri bibliografickom súpise navyše štyri registre: predmetový, geografický, menný a register autorov recenzovaných a anotovaných prác. Osobne veľmi oceňujem, že jednotlivé pojmy v predmetovom registri sú zoradené abecedne, podľa kľúčových slov, a nie podľa umelo vytvorených a subjektívnych klasifikačných kritérií.

Samotnému súpisu a registrom predchádza úvod a samostatná kapitola, v ktorej sa Gabriela Kiliánová pokúsila zmapovať históriu časopisu v kontexte spoločenských a kultúrnych pomerov. Na niekoľkých stranách približuje čitateľom smerovanie časopisu v priebehu svojej polstoročnice. Autorka si navyše dala za cieľ zmapovať príspevky v časopise v širšom kontexte dobového vedeckého diskurzu a sleduje aj ich charakter a obsah v politických, spoločenských a ekonomických súvislostiach. Na základe štúdia materiálov publikovaných v časopise a dostupnej sekundárnej literatúry rozdelila analyzovaný obsah do podkapitol podľa jednotlivých desaťročí. Úvodná podkapitola, zaoberajúca sa obdobím medzi rokmi 1953 až 1959, popisuje začiatky vzniku časopisu vo vydavateľstve Slovenskej akadémie vied. Uvádza, že hoci sa v tejto zárodočnej etape autori jednotlivých príspevkov zameriavali predovšetkým na mapovanie javov ľudovej kultúry Slovákov na území Slovenska, objavujú sa tu aj niektoré príspevky prekračujúce hranice nášho územia. Vzhľadom na skutočnosť, že autori sa v tomto období obávali stretu s oficiálnymi politickými štruktúrami, je pre časopis v tejto historickej etape charakteristická ojedinelá snaha o príspevky týkajúce sa teórie a metodológie vedy. V ďalšej desaťročnici Slovenského národopisu (1960-1969) sa už začínajú sporadicky objavovať aj témy súvisiace s problematikou teórie a metodológie vedy. Nanešťastie však iba tie, ktoré neodporovali štátnej marxistickej ideológii. Povaha článkov v časopise vychádza z charakteristiky a smerovania vtedajšej národopisnej vedeckej disciplíny, ktorej cieľom bolo sledovanie vývinových zmien ľudovej kultúry Slovenska od archaickej podoby až po súčasnú. Napriek normalizácii sa akademická obec v období medzi rokmi 1970 až 1979 sústreďuje aj na niektoré projekty, ktoré majú nielen národný, ale i medzinárodný charakter. Jedným z nich bol aj výskum ľudovej kultúry v kontexte modernizačných procesov. Táto kľúčová téma bola popri výskumoch zameraných na robotnícku kultúru a život Slovákov v zahraničí, často zastúpená aj medzi príspevkami Slovenského národopisu. Za novinku

v tomto období možno považovať tému etnických procesov a s ňou súvisiace komplexné rozpracovanie teoretických prístupov pri ich štúdiu. Popri obligátnej téme výskumu spôsobu života robotníkov sa v rokoch 1980 až 1989 začal klásť dôraz na sledovanie súčasných procesov a prebiehajúcich zmien v slovenskom prostredí. Historický prístup tak ustupuje do úzadia a začína sa preferovať hlavne synchronne štúdium javov ľudovej kultúry. Zaujímavosťou je aj silnejší akcent na interdisciplinaritu príspevkov, ktoré majú vychádzať nielen z etnografie či národopisu, ale aj lingvistiky, histórie či sociológie. Zároveň sa postupne objavujú aj pokusy o vymanenie sa disciplíny z jej tradičného zamerania na vidiecky spôsob života a záujem výskumníkov sa prenáša aj do mestského prostredia. Zmena politického smerovania Československa sa po roku 1989 zreteľne odrazila aj v charaktere časopisu a témach publikovaných príspevkov. Pracovníci národopisného ústavu SAV začali rozvíjať niektoré zahraničné projekty, ktoré boli v minulosti pozastavené a prehodnocovať niektoré zaužívané postupy. Týkalo sa to napríklad aj štúdia etnických procesov. Na začiatku deväťdesiatych rokov sa medzi príspevkami objavuje aj výskum spoločenských skupín v kontexte mnohotvárnosti, rozmanitosti a diferencovanosti spoločností. Nepravidelné snahy o publikovanie výsledkov slovenského výskumu v niektorom z medzinárodných jazykov boli zavŕšené až v roku 2008, keď sa redakcia časopisu rozhodla vydávať každé piate číslo v anglickom jazyku.

Bibliografia, detailne mapujúca 50 rokov existencie časopisu, predstavuje skutočne vysoko hodnotnú publikáciu, ktorej informácie môže využiť nielen úzka skupina etnologickej vedeckej komunity na Slovensku, ale aj odborníci z príbuzných vedných disciplín, či úplne laickí záujemcovia, hľadajúci usmernenie v rôznych oblastiach etnologického bádania. Zároveň dúfam, že autorský kolektív spolupracujúci na vydaní, sa napriek náročnosti práce pokúsi v najbližšej budúcnosti o reedíciu tohto bibliografického prehľadu, v ktorom budú spracované už aj príspevky vydané Slovenským národopisom po roku 2002. Dovolím si záverom konštatovať, že v priebehu polstoročnej histórie časopisu sa potvrdilo, že Slovenský národopis je nielen životaschopným projektom, ale aj príslubom do neistej budúcnosti spoločensky a humanitne zameraných vied na Slovensku.